Zwolnienie SME w UE: zasady dla polskiej firmy w 2026 r.

Czwartek, 5 listopad 2026, 16:32, autor: Fakturowo.pl

Polski przedsiębiorca może korzystać ze zwolnienia z VAT w innych państwach UE w procedurze SME, jeżeli jego roczny obrót w całej Unii nie przekracza 100 000 euro i spełnia warunki zwolnienia w wybranym kraju. Sam niski obrót nie wystarcza: przed zastosowaniem zwolnienia trzeba zgłosić się do procedury w Polsce i uzyskać potwierdzenie jej stosowania w danym państwie. Wyjaśniamy zasady obowiązujące 5 listopada 2026 r.

Do czego służy procedura SME i kogo obejmuje?

Procedura SME działa od 1 stycznia 2025 r. Pozwala małym przedsiębiorcom z siedzibą w jednym państwie UE korzystać ze zwolnienia z VAT również w innych państwach członkowskich, które przewidują takie zwolnienie. Dla firmy mającej siedzibę działalności gospodarczej w Polsce państwem obsługującym zgłoszenie i raportowanie jest Polska. Zwolnienie dotyczy jednak sprzedaży podlegającej opodatkowaniu w wybranym kraju, a nie automatycznie całej działalności przedsiębiorcy.

Z SME może korzystać zarówno podatnik zwolniony z VAT w Polsce, jak i polski podatnik VAT czynny. Status krajowy nie przesądza o prawie do zwolnienia za granicą. Można więc naliczać VAT od sprzedaży krajowej, a jednocześnie stosować SME do kwalifikujących się transakcji w innym państwie. Procedura nie obejmuje państw spoza UE i nie zastępuje zasad rozliczania eksportu ani importu.

Czy każda sprzedaż zagranicznemu klientowi wymaga SME?

Nie. Najpierw trzeba ustalić miejsce opodatkowania konkretnej transakcji. Dopiero gdy sprzedaż podlega VAT w innym państwie UE, powstaje pytanie o zastosowanie tam zwolnienia. Zagraniczny adres klienta, waluta zapłaty czy język umowy nie rozstrzygają samodzielnie, w którym kraju należy rozliczyć podatek.

Przykładowo polska firma świadcząca usługę doradczą dla niemieckiego przedsiębiorcy może podlegać ogólnej zasadzie dotyczącej usług B2B: miejscem opodatkowania jest państwo usługobiorcy, a podatek rozlicza nabywca w mechanizmie odwrotnego obciążenia. Przy spełnieniu warunków tej zasady brak polskiego VAT nie wynika ze zwolnienia SME. Nadal trzeba sprawdzić obowiązki związane z VAT-UE i dokumentowaniem usługi.

Inaczej może być przy usłudze związanej z nieruchomością położoną za granicą albo przy sprzedaży towarów znajdujących się w innym państwie. W takich przypadkach obowiązek rozliczenia lokalnego VAT może obciążać polskiego sprzedawcę. Wtedy SME może mieć praktyczne znaczenie, o ile dana czynność nie jest wyłączona ze zwolnienia w tym kraju.

Jakie limity trzeba sprawdzać jednocześnie?

Pierwszy warunek to roczny obrót na terytorium całej UE nieprzekraczający 100 000 euro. Warunek ten należy spełnić zarówno w poprzednim, jak i bieżącym roku kalendarzowym. Przy stosowaniu SME w 2026 r. trzeba zatem sprawdzić obrót za 2025 r. oraz narastająco kontrolować obrót od 1 stycznia 2026 r. Nie chodzi o ruchome 12 miesięcy ani o dowolny rok obrotowy przyjęty przez firmę.

Do limitu unijnego wchodzi także obrót osiągnięty w Polsce. Nie jest to limit wyłącznie sprzedaży zagranicznej ani osobna pula 100 000 euro na każde państwo. Obrót ustala się według zasad procedury, bez VAT. Nie można utożsamiać go z sumą wpływów na rachunek bankowy ani z przychodem wykazanym do podatku dochodowego. Znaczenie mają rodzaj transakcji i państwo jej opodatkowania; przepisy przewidują również szczególne zasady uwzględniania określonych czynności zwolnionych oraz wyłączenie sprzedaży dóbr inwestycyjnych.

Drugi warunek to lokalny próg zwolnienia w kraju, w którym firma chce stosować SME. Państwa mogą mieć różne limity, zakresy zwolnienia oraz wymagania dotyczące wcześniejszych okresów. Nie należy przenosić polskiego limitu zwolnienia na sprzedaż opodatkowaną w innym kraju. Spełnienie progu unijnego nie usuwa ograniczeń lokalnych.

Co trzeba sprawdzić w przepisach wybranego kraju?

Przed zgłoszeniem należy ustalić nie tylko kwotę lokalnego limitu. Trzeba też sprawdzić, czy kraj udostępnia zwolnienie

dla danego rodzaju działalności, jakie transakcje z niego wyłącza oraz jaki okres wcześniejszej sprzedaży bada przy ocenie uprawnienia. Nie każda dostawa towaru i nie każda usługa może zostać objęta SME.

Znaczenie mają także krajowe zasady przekroczenia progu. Niektóre państwa dopuszczają dalsze korzystanie ze zwolnienia w określonych granicach po przekroczeniu lokalnego limitu. Nie jest to jednak wspólna, automatyczna tolerancja dla całej Unii. W szczególności nie pozwala ona ignorować unijnego progu 100 000 euro.

Przedsiębiorca powinien więc prowadzić dwie kontrole: całego obrotu unijnego oraz obrotu przypisanego do każdego państwa objętego zwolnieniem. Niewielka łączna sprzedaż może wystarczyć do przekroczenia niskiego progu lokalnego, a sprzedaż mieszcząca się w każdym progu krajowym może łącznie przekroczyć limit unijny.

Jak zgłosić SME i od kiedy można nie naliczać VAT?

Polski przedsiębiorca składa w Polsce uprzednie powiadomienie, wskazując państwa, w których chce korzystać ze zwolnienia, oraz wymagane dane o działalności i obrotach. Zgłoszenie odbywa się elektronicznie przez e-Urząd Skarbowy. Obsługa procedury przez polską administrację nie oznacza, że Polska samodzielnie ustala prawo do zagranicznego zwolnienia — warunki są weryfikowane również przez zainteresowane państwo.

Po pozytywnej weryfikacji przedsiębiorca otrzymuje numer identyfikacyjny z oznaczeniem EX oraz potwierdzenie dotyczące państw objętych procedurą. Samo wysłanie powiadomienia nie uprawnia do wystawiania dokumentów bez lokalnego VAT. Rozpoczęcie zwolnienia wiąże się z potwierdzeniem objęcia nim danego kraju, a nie z datą pierwszej sprzedaży czy datą złożenia formularza.

Numer EX nie jest zwykłym numerem VAT-UE i nie zastępuje go przy czynnościach wymagających identyfikacji do transakcji wewnątrzwspólnotowych. Potwierdzenie SME w jednym państwie nie obejmuje też automatycznie pozostałych. Rozszerzenie działalności na kolejny kraj wymaga aktualizacji powiadomienia i potwierdzenia prawa do stosowania tam zwolnienia.

Jak wygląda zastosowanie zwolnienia na konkretnym przykładzie?

Przedsiębiorczyni z Polski wykonuje usługi dotyczące nieruchomości położonych w innym państwie UE. Dla rozpatrywanych usług miejscem opodatkowania jest kraj położenia nieruchomości, a obowiązek rozliczenia VAT spoczywa na usługodawcy. Załóżmy, że ten kraj dopuszcza zwolnienie dla takich usług, a firma spełnia jego warunki lokalne.

Obrót przedsiębiorczyni w całej UE wyniósł w 2025 r. 54 000 euro. Od początku 2026 r. do końca września osiągnęła łącznie 48 000 euro, w tym 12 000 euro w państwie, w którym chce korzystać z SME. Polska sprzedaż jest uwzględniona w tych kwotach. Firma uzyskuje potwierdzenie stosowania zwolnienia w tym państwie od 8 października 2026 r.

Usługę wykonaną 20 października, której rozliczenie mieści się w zakresie potwierdzonego zwolnienia, może objąć SME. Nie może natomiast uznać, że samo późniejsze otrzymanie numeru EX zwalnia również wcześniejszą usługę wykonaną 15 września. Wcześniejszą transakcję trzeba rozliczyć według zasad obowiązujących przed rozpoczęciem zwolnienia. Równolegle firma nadal kontroluje oba limity i składa informacje wymagane w procedurze.

Jakie raporty składa się po uzyskaniu numeru EX?

Korzystający z procedury przekazuje w Polsce kwartalne informacje o obrotach w państwach UE. Raportowanie nie ogranicza się do państw, w których stosuje zwolnienie. Dane służą również sprawdzeniu limitu unijnego, dlatego trzeba wykazywać wymagane wartości dotyczące całej Unii, w tym Polski, oraz wartości zerowe tam, gdzie wymaga tego informacja.

Termin wynosi miesiąc od zakończenia kwartału kalendarzowego. Informację za pierwszy kwartał składa się do 30 kwietnia, za drugi do 31 lipca, za trzeci do 31 października, a za czwarty do 31 stycznia następnego roku. W tej procedurze termin nie przesuwa się na kolejny dzień roboczy, jeżeli jego koniec przypada w sobotę lub dzień wolny. Informację za trzeci kwartał 2026 r. należało więc złożyć do soboty 31 października 2026 r., a nie dopiero po weekendzie.

Firma powinna utrzymywać ewidencję pozwalającą przyporządkować sprzedaż do właściwego państwa i okresu. Sam kwartalny raport nie zastępuje bieżącej kontroli limitów. Osiągnięcie progu w środku kwartału może wywołać skutki, zanim nadejdzie termin przekazania informacji.

Co zrobić po przekroczeniu limitu lub zmianie danych?

Przekroczenie 100 000 euro rocznego obrotu w UE oznacza utratę prawa do transgranicznego zwolnienia SME. Nie można czekać z reakcją do końca roku. Przedsiębiorca musi poinformować o przekroczeniu w terminie 15 dni roboczych i przekazać dane o obrocie od początku bieżącego kwartału do dnia przekroczenia limitu. Jest to odrębny obowiązek od standardowego raportowania kwartalnego.

Przekroczenie wyłącznie limitu lokalnego ocenia się według zasad danego państwa. Może ono zakończyć zwolnienie w tym kraju, ale nie musi odbierać prawa do SME w pozostałych, jeżeli nadal spełniony jest limit unijny i ich warunki krajowe. Zmianę zakresu korzystania z procedury należy odzwierciedlić w aktualizacji powiadomienia.

Po utracie zwolnienia trzeba ustalić sposób rozliczania opodatkowanej sprzedaży: może być potrzebna lokalna rejestracja VAT albo, dla transakcji objętych odpowiednią procedurą, rozliczenie przez OSS. Zastosowanie SME bez uprawnienia może oznaczać konieczność zapłaty zagranicznego VAT, korekty dokumentów i rozliczeń oraz odsetki lub sankcje według prawa właściwego państwa.

Jak SME wpływa na odliczenie VAT i inne obowiązki?

Zwolnienie oznacza brak naliczania VAT od objętej nim sprzedaży, ale jednocześnie ogranicza prawo do odliczenia podatku od zakupów służących tej sprzedaży. Polski podatnik VAT czynny nie może traktować zagranicznej sprzedaży zwolnionej w SME tak samo jak sprzedaży opodatkowanej tylko dlatego, że zachował czynny status w Polsce. Przy zakupach wykorzystywanych do różnych rodzajów działalności potrzebne jest odpowiednie przyporządkowanie wydatków i zastosowanie właściwych zasad odliczenia.

SME nie jest również tym samym co OSS. Pierwsza procedura dotyczy zwolnienia, druga pozwala rozliczać określony zagraniczny VAT w jednym państwie. Wybór sposobu obsługi sprzedaży trzeba poprzedzić ustaleniem miejsca opodatkowania i rodzaju transakcji; nie każdą sprzedaż da się rozliczyć przez OSS.

Korzystanie ze zwolnienia nie usuwa wszystkich obowiązków dokumentacyjnych ani obowiązków dotyczących zakupów, importu usług czy transakcji wewnątrzwspólnotowych. Przed pierwszą sprzedażą objętą SME warto zatem przygotować osobne oznaczenie takich transakcji w ewidencji, kontrolę limitów według państw oraz kalendarz raportów. Pozwala to odróżnić rzeczywiste zwolnienie od sytuacji, w której VAT rozlicza nabywca albo transakcja w ogóle nie podlega opodatkowaniu w Polsce.

Tagi: zwolnienie sme, sme w ue, vat 2026, numer ex, limit 100 000 euro, uprzednie powiadomienie, informacje kwartalne sme